

Sopeutumisen pääperiaatteet osana seudun rakenne- suunnitelmaa

1. Tunnistetaan riskialueet sekä erityisen herkät alueet
2. Tunnistetaan keskusta-alueiden ja teollisuusalueiden riskit
3. Huomioidaan suunnittelussa erityisesti haavoittuvat ryhmät
4. Osoitetaan ylikunnallinen viheralueverkosto

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Pääperiaatteet on laadittu Sopeutuva kaupunkiseutu – hankkeessa ja löytyvät myös sen tuotoksena laaditusta työkirjasta.

Sopeutuva kaupunkiseutu -hanke on saanut tukea ympäristöministeriöltä Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmasta, jonka rahoitus tulee EU:n kertaluonteisesta elpymisvälineestä (RRF).

Funded by the European Union –
NextGenerationEU

Sopeutumisen seudulliset pääperiaatteet osana rakennesuunnitelmaa: 1. Tunnistetaan riskialueet sekä erityisen herkät alueet

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta olennaista on tunnistaa riskialueet sekä erityisen herkät tai kriittiset alueet ja merkitä ne kartalle. Tällaisia alueita ovat mm.

- tulvariskialueet
- alueet, joiden maaperä aiheuttaa riskejä rakentamiselle
- alueet, joilla voi aiheutua vaaraa asutukselle mm. metsäpaloista
- alueet, joilla on riskejä liikennejärjestelmälle
- alueet, joilla on riskejä energiajärjestelmälle
- vesihuollolle erityisen tärkeät alueet
- jätevesihuollolle erityisen tärkeät alueet

Tunnistamisen jälkeen suunnitellaan turvaavia toimenpiteitä ja linjauksia. Nämä voidaan tarvittaessa kirjoittaa kartan selitteisiin.

Suosituksena on, että rakennesuunnitelman liitteeksi laadittaisiin ilmastonmuutokseen sopeutumisen teemakartta, johon merkitään riskialueita sekä herkkiä tai kriittisiä alueita.

Sopeutumisen seudulliset pääperiaatteet osana rakennesuunnitelmaa: 2. Tunnistetaan keskusta-alueiden ja teollisuusalueiden riskit

Tiivis rakentaminen lisää ilmastoriskejä ja niihin altistumista. Keskusta-alueilla liikkuu paljon ihmisiä ja samalla alueella on paljon erilaisia toimintoja, kuten asutusta, toimistoja ja palveluita. Keskusta-alueilla korostuvat ilmastoriskit ovat mm. kuumuus ja sadevesitulvat. Keskusta-alueiden toiminnot häiriintyvät helposti. Esimerkiksi joukkoliikenne voi keskeytyä isollakin alueella silloin, jos liikennealueet tulvivat.

Teollisuusalueilla korostuu myös kuumuus ja siihen altistuminen. Toisaalta myös hulevesien hallinta on tärkeää sekä toimintojen turvaamisen että vesiensuojelun näkökulmasta.

Rakennesuunnitelmassa tarkastellaan erityisesti keskusta- ja teollisuusalueita pyrkien lisäämään niiden toimintoja ja elinvoimaisuutta. Siksi on suositeltavaa, että suunnitelmassa tarkastellaan muita yksityiskohtaisemmin näiden alueiden riskejä ja pyritään hallitsemaan niitä.

Laaditaan seudullinen suunnitelma lämpösaarekeilmiön esiintymisestä.

Kun Hot Spot -alueet on määritelty, laaditaan niille kullekin oma ilmastoriskitarkastelunsa.

Sopeutumisen seudulliset pääperiaatteet osana rakennesuunnitelmaa:

3. Huomioidaan suunnittelussa erityisesti haavoittuvat ryhmät

Tietyt ihmisryhmät ovat haavoittuvia eli kärsivät muita enemmän ilmastonmuutoksen vaikutuksista eivätkä välttämättä pysty omin toimin vähentämään riskejä. Yksin asuva, huonokuntoinen ja ikääntyvä väestö on erityisen haavoittuvassa asemassa. Tähän väestönosaan vaikuttaa erityisen paljon mm. kuumuus, liukkaus ja ilmanlaadun huononeminen. Myös pienet lapset ja pitkäaikaissairaat ovat muita herkempiä monille vaikutuksille, kuten hengitysilman pölylle.

Suunnittelussa pyritään varmistamaan se, ettei synny sellaista alueiden eriytymistä, jossa vähävaraiset ihmisryhmät altistuvat ilmatoriskeille muita enemmän. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että kaikilla alueilla tulee olla mahdollisuus päästä viileään kuumuusjaksojen aikana. Tämä voi tarkoittaa joko varjoisia luontoalueita tai ilmastoituja julkisia tiloja. Kaikilla alueilla tulee myös olla riittävästi saavutettavia viheralueita. Lisäksi varmistetaan, että kaikilla alueilla rakentamisen laatu ja ylläpito vastaa muuttuvan ilmaston vaatimuksia.

Sopeutumisen seudulliset pääperiaatteet osana rakennesuunnitelmaa: 4. Osoitetaan ylikunnallinen viheralueverkosto

Osoitetaan ylikunnallinen viheralueverkosto siten, että säilytetään pääosin sen olemassa olevat osat ja täydennetään verkostoa siltä osin, kun siinä on katkoksia. Tarkastelussa otetaan huomioon monihyödyt eli luonnon monimuotoisuus, virkistystarpeet sekä melulta ja ilma-asteilta suojaava vaikutus. Kunkin asuinalueen etäisyys viheralueista otetaan suunnittelussa huomioon. Samoin huomioidaan lämpösaarekeilmiölle alttiit alueet.

Viheralueet ovat tärkeitä sekä luonnon että ihmisen sopeutumiskyvyn kannalta. Monimuotoinen luonto sopeutuu paremmin muuttuviin ilmasto-oloihin. Kaupunkiluonnon monimuotoisuuteen onkin suunnittelussa kiinnitettävä erityistä huomioita. Viheralueet taas tarjoavat ihmisille varjoisaa ympäristöä suojassa paahteelta ja rankkasateiden vesi myös imeytyy tehokkaasti viheralueille.

Viheralueverkoston turvaamisen ja yhdyskuntarakenteen tiivistämisen tavoitteet ovat osittain keskenään ristiriidassa. Nämä pitäisi pystyä sovittamaan yhteen ilman, että sopeutumiskyky kärsii.

Laaditaan seudullinen maanpeiteanalyysi sen selvittämiseksi, miten paljon pinnoitettua maata on milläkin alueella. Tämä on erityisen tärkeää tiheästi rakennetuilla alueilla. Pinnoitetun maan määrä vaikuttaa sekä lämpösaarekeilmiöön että hulevesien imeytymiseen ja rankkasadetulviin.